

HASAN TAHSİN VE MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANLARI İLK KURŞUNDAN CUMHURİYET'E

Dr. Mehmet Talat Şimdi

DİJİTAL YAYIN

Bu kitabın yayın hakları Dr. Mehmet Talat Şimdi'ye aittir.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında müellifin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Genel Yayın Yönetmeni: Dr. M. Talat Şimdi

Editör: Dr. M. Talat Şimdi

Mizanpaj: Dr. Mehmet Talat Şimdi

Tel: 0532 316 26 63 e-

posta: talatsimdi@gmail.com

web: www.talatsimdi.com

HASAN TAHSİN VE MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANLARI İLK KURŞUNDAN CUMHURİYET'E

© Bu kitabın yayın hakları Dr. Mehmet Talat ŞİMDİ aittir.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni
olmasının hiçbir yolla çoğaltılamaz

ISBN: Dijital Yayın

Baskı Tarihi: Mart 2026

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

İTHAF

GİRİŞ

BÖLÜM 1: BİR İSİM, İKİ KADER: HASAN TAHSİN VE OSMAN NEVRES

1.1. "Gerçek" Hasan Tahsin: Bir Devrin "Delifişek" Fedaisi

- 1.1.1. Harbiye'den Selanik'e: Hasan Tahsin Receb'in İlk Yılları
- 1.1.2. İttihat ve Terakki'nin Kalemşoru: Silah Gazetesi ve Marat Benzetmesi
- 1.1.3. Bâb-ı Âli Baskını'ndan Enver Paşa'nın Sadık On Kişisine

1.2. Sofya'daki Son Karşılaşma ve Tasfiye

- 1.2.1. Mustafa Kemal Bey'in Gözünden Bir Fedainin Portresi
- 1.2.2. Teşkilat-ı Mahsusa Disiplini ve Nizamname Hükümleri
- 1.2.3. Edirnekapi'daki Meçhul Son: Bir İnfazın Anatomisi

1.3. Emanet Bir Kimlik: Osman Nevres'in Hasan Tahsin Oluşu

- 1.3.1. Teşkilat-ı Mahsusa'da Operasyonel Devir Teslim

- 1.3.2. Pasaporttan Efsaneye: İsim Mirasının Sosyolojik Temeli

1.4. Osman Nevres'ten Hasan Tahsin'e: Bir "Fedai"nin Portresi

- 1.4.1. Selanik Fevziye Mektebi'nden İstanbul Darülfünun'a Eğitim Hayatı
- 1.4.2. Paris ve Sorbonne Yılları: Sosyalist Düşünceyle Tanışma
- 1.4.3. İsviçre'de Bir "Anarşist Türk": Protesto ve Milli Şuur
- 1.4.4. Buxton Suikastı ve Bükreş Hapishanesi Günleri

1.5. İzmir'e Gelişi ve Hukuk-u Beşer Serüveni

- 1.5.1. Talat Paşa'nın Tavsiyesi ve İzmir'deki "Emanet Genç"
- 1.5.2. "Hatıra Ticaret" ve "Tahsin Bokston" Şifreli Kartviziti
- 1.5.3. Gazeteciliğin Yeni Soluğu: Hukuk-u Beşer'in Doğuşu

1.6. Siyasi Kimlik ve İttihatçılığa Bakış

- 1.6.1. Mütareke Döneminde İttihatçı Kadrolarla Hesaplaşma
- 1.6.2. Sosyalist ve İhtilalci Bir Gazeteci Olarak Türk Ocağı Eleştirisi
- 1.6.3. Osmanlı Sulh ve Selamet Cemiyeti ve "Osman Nevres" İmzası

1.7. Hukuk-u Beşer'in Son Sayfaları: İhtilal, Sosyalizm ve Öz Eleştiri

- 1.7.1. Troçki, Lenin ve Avrupa'da Yayılan Bolşeviklik Dalgası
- 1.7.2. Paris Barış Konferansı ve Wilson Prensipleri'ne Eleştirel Yaklaşım
- 1.7.3. "Kabahat Bizde": Toplumsal ve Siyasi Bir Öz Eleştiri Denemesi

1.8. İlk Kurşuna Giden Yol: 14-15 Mayıs 1919

- 1.8.1. Maşatlık'taki Feryat: Redd-i İlhak Beyannamesi ve Direniş Nutukları
- 1.8.2. 15 Mayıs Sabahı: Pasaport İskeleyi'nde "Olmaz, Olamaz!" İsyanı
- 1.8.3. Tarihi Kırılma: Bir Revolverin Sesi ve Şehadet

1.9. Bir Eylemin Ebediyeti ve Mezarın Sırrı

- 1.9.1. Naaşın Akıbeti: Kordonboyu'ndan Meçhule Uzanan Yol
- 1.9.2. Bülbüldere Mezarlığı: Temsili Bir Kabrin Hikâyesi
- 1.9.3. İlk Kurşun Anıtı: Millî Hafızadaki Sarsılmaz Makam

1.10. Sonuç: Milli Mücadele'nin Psikolojik Eşiği

- 1.10.1. İzmir'den Anadolu'ya Yayılan Direniş Dalgası
- 1.10.2. Diplomasiden Silahlı Mücadeleye Geçişin Sembolü: Hasan Tahsin

BÖLÜM 2: MİLLİ MÜCADELEDE HASAN TAHSİN'İN ÖNEMİ VE YAŞAYAN HATIRASI

1. Bir Eylemin Anatomisi: Tarihi ve Sembolik Önem

- **1.1. Onur ve Direniş Hamlesi:** Stratejik Bir Eylem Olarak "İlk Kurşun"
- **1.2. Milli Bilincin Şafağı:** İzmir'den Anadolu'ya Yayılan İnfial ve Mitingler Süreci
- **1.3. Redd-i İlhak'ın Tecessümü:** Kuva-yı Milliye Ruhunun Batı Anadolu'da Örgütlenmesi
- **1.4. Entelektüel Kahramanlık:** Kalem ve Silahın Birleştiği Noktada Bir Gazeteci Portresi

2. Görsel ve Mimari Hafıza: İlk Kurşun Anıtı

- **2.1. İGC'den Halkın Katkısına:** Anıtın İnşa Süreci ve 1974 Açılış Töreni
- **2.2. Sanatsal Perspektif:** Turgut Pura ve Harbi Hotan'ın Tasarımı
- **2.3. Rölyeflerdeki Destan:** Granit Kaidedeki Milli Mücadele Betimlemeleri

3. Kurumsal Temsil ve Sivil Toplum Faaliyetleri

- **3.1. Hasan Tahsin ve Milli Mücadele Kahramanlarını Yaşatma Derneği:** 2025-2026 Vizyonu ve Bilimsel Araştırmalar
- **3.2. İzmir Gazeteciler Cemiyeti (İGC):** "Manevi Başkan" ve Basın Şehidi Olarak Hasan Tahsin
- **3.3. Şehit Gazeteci Hasan Tahsin Gazetecilik Yarışması:** Mesleki Onurun Yarım Asırlık Geleneği

4. Gelecek Nesillere Aktarım: Eğitim ve Kültürel Etkinlikler

- **4.1. 15 Mayıs Ritüeli:** Konak Meydanı'ndaki Geleneksel Anma Törenleri
- **4.2. Şiirden Belgesele:** 2026 İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü İş Birliği ve Sanatsal Üretimler
- **4.3. Dijital Hafıza:** Biyografik Eserler ve Medya Projeleriyle Güncel Tutulan Miras

5. Mekânsal Hafıza: Şehir Planlamasında Hasan Tahsin İzleri

- **5.1. Eğitim Kurumları Envanteri:** İzmir, İstanbul ve Ankara'daki Sembol Okullar
- **5.2. Kentsel Dokuda İsim Verme:** İzmir Konak'tan Mardin'e Uzanan Cadde, Sokak ve Bulvarlar
- **5.3. Rekreasyon Alanları:** Karşıyaka Hasan Tahsin Parkı ve Bornova Kardeş Kentler Korusu'ndaki Vurgular
- **5.4. Bilgi ve Belge Merkezleri:** Basın Müzesi ve İGC Konferans Salonu

6. İzmir İli Hasan Tahsin (Osman Nevres) Mekânsal Envanteri (Tablo)

- *Bu bölümde sunduğunuz koordinat ve kategori bazlı tablo, kitabın "Şehir ve Hafıza" bölümü için ek (ek-tablo) olarak düzenlenecektir.*

BÖLÜM 3: BATI ANADOLU'DA YEREL MEŞRUIYET VE DİRENİŞ ODAKLARI

1. Direnişin İlk Meşale Merkezleri

- **1.1. Denizli ve Bayramyeri Fetvası:** Müftü Ahmet Hulusi Efendi'nin "Cihad" Çağrısı
- **1.2. Balıkesir Kongreleri:** Alaca Mescit'ten Yerel Hükümet Modeline Geçiş
- **1.3. Ödemiş ve Hacı İlyas (İlk Kurşun) Köyü:** Halkın İlk Organize Sivil Direniş
- **1.4. Aydın ve Malgaç Baskını:** Yunan Ordusunun "Yenilmezlik" Algısının Kırılması

2. Efeler ve Amazonlar: Ege Dağlarında Milli Onur

- **2.1. Yörük Ali Efe:** Milis Gücün Stratejik Liderliği ve Eşkıyalıktan Kahramanlığa Dönüş
- **2.2. Demirci Mehmet Efe:** Nazilli Hattı ve Düzenli Orduya Geçişteki Kritik Rol
- **2.3. Çete Ayşe (İmamköylü Ayşe):** Ziynetlerini Silaha Dönüştüren Bir Kadın Kahraman
- **2.4. Gördesli Makbule Hanım:** 20 Yaşında Bir Şehadet Destanı

3. Milli Mücadele Kahramanlarının Sosyolojik ve Bölgesel Analizi

- **3.1. Üç Ana Sütun:** Stratejistler, Milis Güçler ve Lojistik Kahramanlar
- **3.2. Güney Cephesi Hattı:** Sütçü İmam (Maraş) ve Şahin Bey'in (Antep) Direniş Felsefesi
- **3.3. İnebolu-Ankara Hattı:** Şerife Bacı ve "Mavi Zırh" Lojistik Destanı
- **3.4. Fikir ve Maneviyat Önderleri:** Mehmet Akif Ersoy'un Vaazları ve Halide Edib'in Hitabeti

4. İzmir'in Kurtuluşu: 9 Eylül'ün İsimli ve İsimsiz Yıldızları

- **4.1. Süvari Kolordusu ve İlk Mülazımlar:** Yüzbaşı Şerafettin, Zeki Doğan ve Ali Rıza Akıncı
- **4.2. Yüzbaşı Şerafettin Bey'in Kılıcı:** Buhara'dan Gelen Emanet ve "İzmir" Soyadının Hikâyesi
- **4.3. İzmir'in İlk Bedelleri:** Halkapınar ve Karşıyaka Baskınlarında Verilen Şehitler
- **4.4. Gizli İstihbarat Ağı:** Öğretmen Şevki Bey ve Vasıf Çınar'ın Şehir İçi Faaliyetleri
- **4.5. Cephenin Kadınları:** Üsteğmen Kara Fatma ve Binbaşı Ayşe'nin İzmir Mücadelesi

5. Milli Mücadele Mekânsal Envanteri (Tablo ve Harita Verileri)

- **5.1. Türkiye Geneli Kahramanlık Noktaları:** Gaziantep'ten Erzurum'a Anıt ve Müze Envanteri
- **5.2. İzmir 9 Eylül Şehitlikleri Detaylı Dökümü:** Halkapınar, Kadifekale ve Narlıdere Analizi

BÖLÜM 4: MÜLKİ İDARE ANALİZİ: YEREL YÖNETİMLERİN STRATEJİK VE LOJİSTİK GÜCÜ

1. Direnişin Belediye Kanadı ve Bürokratik Mukavemet

- **1.1. Felç Olan Merkezden İnisyatif Alan Yerele:** Mondros Sonrası Belediyelerin Rolü
- **1.2. Çifte Kimlikli Yönetim:** İşgal Kuvvetlerine Karşı "Pasif Direniş" ve Bürokratik Geciktirme Stratejileri
- **1.3. Sosyal Yardımların Maskesi:** Sivil Direnişi Gizleyen Belediyecilik Faaliyetleri

2. Savaş Ekonomisi ve Kaynak Yönetimi

- **2.1. Stratejik Bütçe Kaydırması:** Belediye Fonlarının "Muhtaç Yardımı" Adı Altında Cepheye Aktarılması
- **2.2. İaşe Encümenleri:** Kuva-yı Milliye'nin Beslenme, Giyim ve Donatım Lojistiği
- **2.3. Yerel Vergiler ve Gönüllü Bağışlar:** Milli Mücadele'nin Finansal Tabandan Örgütlenmesi

3. Entegrasyon Modeli: Cemiyet-Bürokrasi İş Birliği

- **3.1. Karargâh Olarak Belediye Binaları:** Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri ile Yerel İdarenin Organik Bağı
- **3.2. Kaymakamdan Telgraf Memuruna:** Direnişin Yerel Memur Kadroları ve İdari Meşruiyet
- **3.3. Karar Alma Süreçleri:** Sivil Cemiyet Talimatlarının Resmi Belgeye Dönüşme Süreci

4. Modern Yönetim Bilimi Işığında "Ağ Tipi Örgütlenme"

- **4.1. Haberleşme ve İstihbarat Köprüsü:** Belediye Tabipleri ve Zabıtalara Gizli Kuryelik Görevleri
- **4.2. Sivil Mukavemetin Network Modeli:** İşgal Altındaki Köyler ve Ankara Arasındaki İkmal Hattı
- **4.3. Kamu Yönetimi Perspektifi:** Milli Mücadele'de Başarılı Bir "Kriz Yönetimi" Uygulaması Olarak Yerel İdareler

BÖLÜM 5: KURUMSALLAŞMA VE NİHAİ ZAFER: "İLK KURŞUN"DAN CUMHURİYET'E

1. Milis Direnişinden Devlet Gücüne Geçiş

- **1.1. Kuvayı Milliye'nin Tarihsel Misyonu:** Zaman Kazanma ve İlk Şokun Atlatılması
- **1.2. İdari Bir Zorunluluk Olarak Düzenli Ordu:** Komuta Zinciri ve İkmal Düzeninde Standardizasyon
- **1.3. 1920 Kararı:** Direnişin TBMM Çatısı Altında Kurumsallaşması ve Meşruiyet Kazanması

2. Batı Cephesi ve Stratejik Yapılanma

- **2.1. İsmet Paşa Dönemi:** Batı Cephesi Komutanlığı'nın Kuruluşu ve Yeni Disiplin Anlayışı
- **2.2. Sivil-Askeri Entegrasyon:** Belediyeler, Müdafaa-i Hukuk Şubeleri ve Ordu Arasındaki Lojistik Kenetlenme
- **2.3. Gediz Muharebeleri'nden Alınan Dersler:** Yönetimsel Dağınıklığın Giderilmesi

3. Zaferler Zinciri ve Topyekûn Harp Doktrini

- **3.1. I. ve II. İnönü Zaferleri:** Düzenli Ordunun Rüşünü İspatı ve Uluslararası Tescil
- **3.2. Sakarya Meydan Muharebesi:** "Hatt-ı Müdafaa Yoktur, Sath-ı Müdafaa Vardır" Yönetim Modeli
- **3.3. Büyük Taarruz Hazırlıkları:** Gizli Lojistik Planlama, Sahte Taarruzlar ve Stratejik Aldatma

4. Büyük Dönüş: 9 Eylül 1922 ve İzmir

- **4.1. İzmir'in Dağlarında Çiçekler Açarken:** 26 Ağustos'tan 9 Eylül'e Büyük Yürüyüşün Analizi
- **4.2. İlk Kurşun'un Atıldığı Yere Dönüş:** Konak Meydanı ve Hükümet Konağı'nda Zaferin Mühürlenmesi
- **4.3. Coğrafi ve Siyasi Tescil:** 9 Eylül'ün Bir Millet'in Varlık Davasındaki Sembolik Değeri

BÖLÜM 6: MİLLİ MÜCADELE KAHRAMANLARI (TÜMEN VE ÜST KADEMEDEKİ KOMUTANLAR)

1. Hareketin Önderi ve Başkomutan

- **1.1. Mareşal Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK (1881-1938):** Selanik'ten Anıtkabir'e Bir Bağımsızlık Destanı; Cepheler, İlkeler ve "En Büyük Eser" Cumhuriyet.

2. Ordu ve Kurmay Kademesinin Seçkin Komutanları

- **2.1. Orgeneral Abdurrahman Nafiz GÜRMAN (1882-1966):** Bodrum'dan Genelkurmay Başkanlığına; İşkodra Savunması ve Balkan Savaşı Uzmanlığı.
- **2.2. Korgeneral Ahmet DERVİŞ (1886-1932):** Selanik'ten Esaret Kamplarına, Esaretten Zaferin Lojistik ve Eğitim Mimarlığına.
- **2.3. Albay Ahmet Fuat BULCA (1881-1962):** Mustafa Kemal'in Kader Arkadaşı; Derne'den Türk Hava Kurumu'nun Öncülüğüne.

- **2.4. Korgeneral Naci TINAZ (1882-1964):** Batı Cephesi'nin Kurmay Aklı; Jandarma Genel Komutanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı Hizmetleri.
- **2.5. Albay Halit AKMANSÜ (1876-1951):** Sarıkamış'tan Sibiryaya Bozkırlarına; İki Kez Esaretle Sınanan Sarsılmaz Bir Vatan Sevdası.
- **2.6. Tümgeneral Akif ERDEMGİL (1876-1962):** Manastır'ın Asil Süvarisi; Irak ve Kafkas Cephelerinde At Sirtında Bir Ömür.
- **2.7. Tümgeneral Kenan DALBAŞAR (1882-1930):** Çanakkale'nin Stratejik Zekâsı ve Büyük Taarruz'un İsyankâr Tümen Komutanı.
- **2.8. Korgeneral Ali Fuat CEBESÖY (1882-1968):** İstiklalin İlk Meşalesi; Batı Cephesi'nin Kurucusu ve Moskova'nın Diplomatik Sesi.
- **2.9. Korgeneral Ali Hikmet AYERDEM (1876-1939):** Yıldız Sarayı'ndan Anadolu Sahralarına; Demir Yollarının ve Lojistiğin Efendisi.
- **2.10. Tümgeneral Ali İhsan SABİS (1882-1957):** Irak Cephesi'nin Sönmez Meşalesi ve Sabis Muharebesi'nin Muzaffer Komutanı.
- **2.11. Orgeneral Ali Sait AKBAYTOĞAN (1872-1950):** Malta Sürgününden Anadolu'nun Kurtuluşuna Uzanan Onurlu Bir Yolculuk.
- □ **3.1. Albay Mehmet Rüştü UZEL (1884-1953):** Kastamonu'dan Maraş'a; Topçu Dehası ve Güney Cephesi'nin Milli Direniş Mimarı.
- □ **3.2. Tümgeneral Halit KARSIALAN (Deli Halit Paşa) (1883-1925):** Kafkasya'nın Korkusuz Kılıcı; Artvin'den Kocaeli'ye Müfreze Savaşlarının Efsanevi İsmi.

- □ **3.3. Albay Mümtaz ÇEÇEN (1876-1941):** Resim Atölyesinden İstiklal Cephesine; Sanatçı Ruhuyla Güney ve Batı Cephelerini Yöneten Müstesna Komutan.
- □ **3.4. Tümgeneral Sedat DOĞRUER (1883-1958):** Kurmay Aklı ve Zaferin Kalemci; Çanakkale'den Büyük Taarruz'a Orduların Stratejik Beyni.
- □ **3.5. Tümgeneral Şefik Avni ÖZÜDOĞRU (1879-1937):** Beş Savaşın Gazisi; Umman'ın Kızgın Çöllerinden Kocaeli'nin Soğuk Siperlerine Uzanan Bir Ömür.
- □ **3.6. Tümgeneral Refet BELE (1881-1963):** Samsun'un İlk Adımından Trakya'nın Teslim Alınmasına; Milli Mücadele'nin Siyasi ve Askeri Sacayağı.
- **4.1. Albay Ali Avni AKÇİN (1883-1923):** Fransa'da eğitim görmüş, Trablusgarp gönüllüsü ve iki yıllık esaretin ardından Trakya'nın kurtuluşunda kilit rol oynamış bir vatansever.
- **4.2. Orgeneral İzzettin ÇALIŞLAR (1882-1951):** Anafartalar'da Atatürk'ün kurmay başkanı, Büyük Taarruz'un kolordu komutanı ve İzmir'in ilk askeri valisi.
- **4.3. Orgeneral Kâzım ÖZALP (1882-1968):** Hareket Ordusu'ndan Milli Mücadele'ye uzanan bir kariyer; en uzun süre görev yapan TBMM Başkanlarından biri ve stratejik bir yazar.
- **4.4. Korgeneral Kâzım İNANÇ (1880-1938):** Çanakkale ve Yıldırım Orduları'nın strateji mimarı, hem askeri hem de mülki (Samsun Valiliği) idarede iz bırakmış bir kurmay.

- **4.5. Orgeneral Kâzım ORBAY (1887-1964):** Dört dil bilen akademi birincisi; Afganistan askeri misyonundan Genelkurmay Başkanlığına ve Kurucu Meclis Başkanlığına uzanan zirve bir kariyer.
- **4.6. Tümgeneral Kâzım SEVÜKTEKİN (1877-1949):** Seddülbahir'de düşmana geçit vermeyen "Çelik İrade"; altı dönem milletvekilliğiyle sivil siyasete büyük katkı sunan bir gazi.
- **4.7. Korgeneral Kemalettin Sami GÖKÇEN (1884-1934):** Cephelerin en çok yaralanan ama pes etmeyen komutanı; zafer sonrası Berlin Büyükelçiliği ile Türk diplomasisini inşa eden isim.
- **4.8. Kurmay Yarbay Mahmut Nedim HENDEK (1880-1920):** Milli Mücadele'nin ilk safhalarında pusuda şehit düşen, adı şehit olduğu yere (Hendek) soyadı olarak verilen kahraman.
- **4.9. Albay Mehmet Hayri TARHAN (1874-1949):** İşkodra savunmasından Kafkasya'ya, oradan asayiş görevlerine uzanan sadakat timsali bir piyade uzmanı.
- **4.10. Albay Mehmet Arif (Ayıcı Arif) (1883-1926):** Büyük Taarruz'un kurmay zekâsı; askeri dehasıyla tarihe geçip, siyasi bir yol ayrımında trajik bir sonla aramızdan ayrılan sembol isim.
- **4.11. Yarbay Mehmet Atıf (Nazmi Bey) (1876-1947):** Ortadoğu çöllerinde deve süvari alaylarına komuta eden, İngiliz esaretinden firar ederek milli direnişe koşan bir jandarma efsanesi.

- □ **5.1. Korgeneral Ahmet Sedat DOĞRUER (1881-1959):** "Kaleler Ustası" olarak bilinen, ağır topçu ve istihkâm uzmanı. Büyük Taarruz'un planlanmasında 1. Ordu Kurmay Başkanı olarak hayati bir rol üstlenmiş, savunma doktrinlerini sahaya yansıtmıştır.
- □ **5.2. Tümgeneral Mehmet Emin YAZGAN (1876-1961):** 1897 Yunan harbinden Çanakkale'nin en çetin siperlerine kadar her yerde görev almış; Sakarya ve İzmit'in kurtuluşunda tümen komutanlığı yapmış bir "Ümera" örneği.
- □ **5.3. Kurmay Yarbay Mehmet Arif BEY (1879-1928):** Balkan Savaşları'nda esareti tatmış, İstiklal Harbi'nde süvari tümenlerini yönetmiş; askerlikten sonra Cumhuriyet'in ilk diplomatlarından biri olarak Üsküp Konsolosluğu yapmıştır.
- □ **5.4. Tümgeneral İzzettin BEY (1880-1934):** Çanakkale ve Anafartalar Grubu'nun kurmay aklı. Galiçya'dan Filistin'e kadar geniş bir coğrafyada stratejik dehasını kanıtlamış, İstiklal Madalyası sahibi bir büyük kurmay.
- □ **5.5. Kurmay Albay HALİT BEY (1881-1950):** İzmir Seferihisar'ın yiğit evladı. Mümtaz yüzbaşı unvanıyla ordunun modernleşmesine hocalık yapmış, Büyük Taarruz'da 18. Tümen ile kendi memleketi İzmir'e koşan ordunun en ön safında yer almıştır.
- □ **5.6. Korgeneral Kâzım DİRİK (1881-1941):** 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkan o meşhur kadronun Kurmay Başkanı. Ordunun lojistik dehası olmasının yanı sıra, "Efsane Vali" olarak İzmir'in modernleşme sürecine damga vurmuştur.

- □ **5.7. Korgeneral Kenan DALBAŞAR (1881-1935):** Stratejinin sessiz gücü. Genelkurmay II. Başkanlığı görevini yürütmüş, modern Türk ordusunun akademik ve taktik altyapısını inşa eden kadronun baş mimarlarından biri olmuştur.
- □ **5.8. Tümgeneral Mehmet Muhittin KURTIŞ (1876-1951):** Şam'dan Çanakkale siperlerine uzanan bir ömür. 27. Tümen komutanı olarak müttefiklerin ilk çıkarma hamlelerini göğüslemiş, kariyerinin son döneminde askeri yargıya hizmet etmiştir.
- □ **5.9. Tümgeneral Mehmet Nazif KAYACIK (1872-1951):** Beş büyük savaşın tanığı ve bir "muallim subay". Trablusgarp'tan Milli Mücadele'ye kadar kılıcıyla toprak kazanan, bilgisiyle asker yetiştiren abidevi bir şahsiyet.
- □ **5.10. Kurmay Albay Mehmet Nazım BEY (1886-1921):** "Yumruçal'ın Ölümsüz Kumandanı". Avrupa'nın en üst düzey nişanlarına sahip bir deha olmasına rağmen, Kütahya-Eskişehir muharebelerinde en ön safta çarpışırken şehadet mertebesine ulaşmıştır.
- □ **5.11. Korgeneral Nurettin Bey (Sakallı) (1873-1932):** Dört dil bilen, entelektüel derinliğini "demir yumruk" disipliniyle birleştiren bir komutan. İşgal günü hüzünle ayrıldığı İzmir'e, Büyük Taarruz sonrası 1. Ordu Komutanı olarak bir fatih edasıyla giren zaferin kılıcı.

- □ **5.12. Nuri CONKER (1882-1937):** Atatürk'ün çocukluk ve can dostu. Bingazi'den Conkbayırı'na kadar her siperde yer almış; zaferden sonra ise kalemini vatan hizmetine sunarak Basın ve İstihbarat Genel Müdürlüğü ile TBMM Başkan Vekilliği yapmıştır.
- □ **5.13. Tümgeneral Mehmet Rüştü SAKARYA (1877-1951):** Soyadını bizzat çarpıştığı ve düşmanı durdurduğu şanlı Sakarya Meydan Muharebesi'nden alan, sadakatini kanıyla ve soyadıyla mühürlemiş bir Türk paşası.
- □ **5.14. Orgeneral Mehmet Sabit NOYAN (1887-1967):** 1. Tümen'in başında Anadolu'nun bağrındaki işgal hançerini söküp atan, kurmay aklını cephenin cesaretiyle birleştiren, Cumhuriyet ordusunun orgenerallik rütbesine kadar yükselmiş sarsılmaz gücü.
- □ **5.15. Tümgeneral Mehmet Sabri BEY (1876-1956):** Çanakkale'de başından yaralanmasına rağmen bataryasını terk etmeyen bir topçu dehası. Esaretten dönüp Milli Mücadele'ye koşan ve zaferden sonra askeri yargının zirvesine yerleşen bir irade abidesi.
- □ **5.16. Orgeneral Salih OMURTAK (1889-1954):** Harp Akademisi'ni birincilikle bitiren, Brest-Litovsk'ta diplomatik dehasını konuşturan ve Cumhuriyet döneminde Genelkurmay Başkanlığı makamına kadar yükselen bir strateji ustası.

- □ **5.17. Tümgeneral Selahattin ADİL (1883-1961):** Çanakkale Boğazı'nın savunma planlarını hazırlayan mühendis zekâlı bir kale komutanı. Adana'nın dağlarından İstanbul'un kurtuluşuna kadar her noktada lojistik ve stratejiyi yöneten zafer mimarı.
- □ **5.18. Tümgeneral Mehmet Sıtkı ÜKE (1877-1941):** Esaretin zincirini sabırla kıran, Sakarya ve Büyük Taarruz'da tümenlerini başarıyla yöneten; zaferden sonra tecrübesini meclis kürsüsünde Tokat Milletvekili olarak milletiyle paylaşan bir sadakat örneği.
- □ **5.19. Tümgeneral Mehmet Suphi KULA (1881-1948):** "Bozkırın Rüzgârı." İstanbul'un rahat görevlerini reddedip Anadolu'nun tozuna karışan, Büyük Taarruz'da düşman hatlarını yaran 14. Süvari Tümeni'nin efsanevi komutanı.
- □ **5.20. Kurmay Albay Mehmet Şefik AKER (1877-1964):** Arıburnu'nda düşmanı kıyıda karşılayan 27. Alay'ın kahramanı. Sadece kılıcıyla savaşmakla kalmayan, yaşadığı tarihi titiz bir tarihçi gibi kaleme alarak gelecek nesillere miras bırakan bir abide.
- □ **5.21. Tümgeneral Mehmet Vehbi KIPÇAK (1875-1946):** Ordunun hareket kabiliyetini sağlayan "Demir Yolları" uzmanı. Teknik bilgisini cephe komutanlığıyla birleştiren, zaferin lojistik altyapısını ilmek ilmek ören çelik hatların mimarı.
- □ **5.22. Korgeneral Ömer Halis BIYIKTAY (1883-1935):** Üç yabancı dile hâkim bir askeri entelektüel. Trablusgarp çöllerinden Milli Savunma Bakanlığı müsteşarlığına uzanan, hem muallim hem diplomat hem de İstanbul Komutanı olarak vakur bir ömür.

- □ **5.23. Albay Ömer Lütfü ARGEŞO (1879-1942):** Almanya tecrübesini Sakarya siperlerine taşıyan bir kurmay. Esaretten dönüp TBMM'nin ilk mebusları arasında yer alarak zaferi hem kılıcıyla hem de meclis kürsüsündeki kalemiyle mühürleyen bir isim.
- □ **5.24. Albay Reşat ÇİĞİLTEPE (1879-1922):** Türk subayının "namus" ve "sorumluluk" anlayışının ebedi simgesi. "Yarım saatte alacağım" dediği tepe için verdiği sözü canından aziz bilen, adı o tepeye ve milletin kalbine kazınmış onur abidesi.
- □ **5.25. Orgeneral Rüştü ERDELHUN (1894-1983):** Topçu bataryalarından Genelkurmay Başkanlığı'nın zirvesine. NATO süreçlerinde Türk ordusunu modern çağa hazırlayan, dil bilen ve dünyayı okuyan bir strateji dehası.
- □ **5.26. Albay Sadullah GÜNEY (1883-1945):** "Görünmez El." Mondros heyetinden Milli Mücadele'nin lojistik kalbine... Kağrı kollarından modern denizciliğe uzanan yolda ordunun damarlarını (ikmal ve nakliyat) yöneten teknik deha.
- □ **5.27. Tümgeneral Süleyman SABRİ (1873-1941):** Sınırların ve aşiretlerin komutanı. Bağdat'ın çöllerinden Van'ın dağlarına kadar at sırtında devletin kudretini taşıyan, hem muharip hem de sınırların muhafızı olan bir süvari uzmanı.
- □ **5.28. Albay Şefik Avni ÖZÜDOĞRU (1884-1960):** 57. Alay'ın sancağını yere düşürmeyen irade. Çanakkale'den Galiçya'ya, oradan Milli Mücadele'ye koşan; zaferden sonra memleketi Samsun'a belediye başkanı ve vekil olarak hizmet eden bir Cumhuriyet neferi.

- □ **5.29. Albay Şerif YAÇAĞAZ (1876-1938):** Mutasarrıflık koltuğunu bırakıp Sakarya siperlerine koşan bir sadakat örneği. İşgal altındaki İstanbul'dan kaçıp zaferden sonra şehre "Merkez Komutanı" olarak dönen bir hürriyet aşığı.
- □ **5.30. Tümgeneral Seyfi DÜZGÖREN (1880-1948):** İstihbaratın zirvesindeki isim. Moskova'da diplomasi yürüten, Kafkasya'da tümen yöneten ve Cumhuriyet'in gümrüklerini kaçakçılığa karşı modernize eden sarsılmaz bir muhafız.
- □ **5.31. Korgeneral Şükrü Naili GÖKBERK (1876-1936):** 6 Ekim sabahı işgalden kurtarılan İstanbul'a kolordusunun başında giren "Fatih." Selanik'ten Ankara'ya, Ankara'dan hür İstanbul'a uzanan bir zafer yürüyüşü.
- □ **5.32. Albay Veysel ÖZGÜR (1877-1931):** Arıburnu'nda yaralanmasına rağmen sancağı devralan, Filistin'den Sakarya'ya her cephede "Özgürlük" için çarpışan ve Trabzon'dan doğan sarsılmaz bir Karadeniz iradesi.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KAYNAKÇA